

Senaryo II

Diyalog Yazma

Dr. Öğr. Üyesi Yasin Nar

Nasıl Konuşuruz

Grammer ve noktalamaya dair kuralları olan yazılı dilin aksine, konuşma genellikle öğretilmez ama bilinç dışı olarak öğrenilir; bunun sonucunda konuşmak karmaşık ve çeşitlidir.

Nasıl Konuşuruz

Konuşulan dil ile yazılı dilden çok farklıdır. Ton olarak göreceli biçimde gayri resmi olan yazı dili bile günlük konuşmalarımızda kullandığımız dilden çok uzaktır

Nasıl Konuşuruz

Bu farkı oluşturan temel nokta konuşma dilinin doğaçlama olması ve yazma dilinde kurulan cümlelerin üzerine çok daha fazla düşünerek üretilmiş olmalarıdır. Konuşma dilinde cümle kurarken düşünecek fazla zamanımız yoktur.

Nasıl Konuşuruz

Senaryo 'da diyalog yazarken aslında «cümle kurarken düşünmeye çok da vakti olmayan» bir karakterin söylemesi gerekeni «düşünmeye oldukça vaktimiz varken» düşünüp yazıyoruz. Bu da doğallık ikilemi yaratıyor.

Nasıl Konuşuruz

Örneğin beraber sohbet ettiğimizde, sık sık cümlelerimizi yarım bırakırız, ya da cümlenin tam ortasında anlatmak istediğimiz şeyleri başka türlü daha iyi anlatabileceğimizi fark ederiz; o yüzden de hata yapınca söze yeniden başlarız.

Nasıl Konuşuruz

Bir kitap mükemmeliyetinde konuşabilecek kadar doğru, hiçbir tereddüt ya da düzeltme olmadan konuşabilen bireyler dahi, ağır tempoda konuşsalar bile doğaçlama konuşmayı, jest ve mimiklerini daha da önemlisi vurgularını konuşmalarının içine kattıklarını gözlemliyoruz.

Nasıl Konuşuruz

Örnek;

Mecidiyeköy'de, evet, Mecidiyeköy yakınlarında bir yerde. Berbat bir trafik... ve deli gibi de yağmur yağıyordu. Bir yandan da hava kararmaya başlamıştı. Onların arabayı görmek bile çok zordu

Nasıl Konuşuruz

Örnek;

Mecidiyeköy'de, evet, Mecidiyeköy yakınlarında bir yerde. Berbat bir trafik... ve deli gibi de yağmur yağıyordu. Bir yandan da hava kararmaya başlamıştı. Onların arabayı görmek bile çok zordu.

İlk cümlede bir yüklem yok.

İkinci cümle tam anlamıyla bir cümle sayılmaz, üstelik tekrarlamalar var.

Yine de konuştuğunuz zaman bu söylenenler son derece doğal karşılanacaktır. Ama sayfa üzerinde garip görünmektedir.

Çünkü sayfa üzerinde cümlelerin daha doğru, daha düzenli olmalarına alışkınsınız.

Nasıl Konuşuruz

Burada şöyle bir sorun ortaya çıkmakta; senaryo üzerindeki konuşmalar aynı zamanda yazılı bir dille yazılmışlardır ve okunmak için değil, konuşmak üzere tasarlanmış yazılı bir dille yazılmışlardır.

Nasıl Konuşuruz

İstemediğimiz kelimeleri sayfa içerisinde oturtma sürecinde, kendimizi bu kelimeleri düzenlemeye çalışırken, kağıt üzerinde daha düzgün göstermeye çalışırken bulabiliriz.

Nasıl Konuşuruz

Örnek;

Mecidiyeköy dolaylarında bir yerdeydik. Trafik berbatı ve sağanak yağmur yağıyordu.....
Hangisinin onların arabası olduğunu zorlukla ayırt edebiliyorduk.

Mecidiyeköy'de, evet, Mecidiyeköy yakınlarında bir yerde. Berbat bir trafik... ve deli gibi de yağmur yağıyordu. Bir yandan da hava kararmaya başlamıştı. Onların arabayı görmek bile çok zordu

HANGİSİ DOĞRU ?

Nasıl Konuşuruz

Bu iki cümle de aslında doğru sadece kullanım alanları farklı. Burada dikkat edilmesi gereken cümleyi söyleyenin hangi durumda olduğudur.

Sohbet esnasında arkadaşına mı anlatıyor, polis sorgusunda mı konuşuyor, zar zor hatırlayabildiği bir anı mı ? Yoksa rapor yazması için asistanına mı söylüyor. Yada bu cümle filmin kafa sesi olarak mı kullanılacak ?

Nasıl Konuşuruz

Mecidiyeköy dolaylarında bir yerdeydik. Trafik berbatı ve sağanak yağmur yağıyordu..... Hangisinin onların arabası olduğunu zorlukla ayırt edebiliyorduk.

Mecidiyeköy'de, evet, Mecidiyeköy yakınlarında bir yerde. Berbat bir trafik... ve deli gibi de yağmur yağıyordu. Bir yandan da hava kararmaya başlamıştı. Onların arabayı görmek bile çok zordu

Nasıl Konuşuruz

Diyaloglarda, konuşmanın doğaçlama olması;

Sıklıkla cümlelerin bitirilmemesine ya da baştan başlamasına, fiillerin, öznelerin veya konuşmaya dair diğer öğelerin unutulmasına ve kelimeler ya da fikirlerin gereksiz yere tekrar edilmelerine neden olur.

Nasıl Konuşuruz

Birlikte konuşulduğunda devamlı birbirimizin sözünü keseriz ve diğerinin cümleleri üzerine konuşuruz. Bunu kabalık olarak görsek dahi aslında sürekli yaparız. Çünkü; karşımızdaki kişinin sözü bitene kadar sessiz bir biçimde dinlemenin de etkisi gariptir. Konuşan kişiye röportaj yapıyormuş hissi verebilir, ya da dinleyicinin sizinle ilgilenmediğini düşünebilirsiniz, hatta sıkılmış ya da rahatsız olmuş bile olabilir.

Nasıl Konuşuruz

O yüzden çok sık bir biçimde dinleyici «evet» «tabi ki» yada «katılıyorum» gibi tepkilerle sizi dinlediğini gösterebilmek, söylediklerinizi anladığını anlatabilmek için sözünüzü kesecektir.

Nasıl Konuşuruz

Sıklıkla karşımızdakiinin sözünün ne noktada biteceğini kestiririz ama kendi söyleyeceğimizi sözün bitmesine bir ya da iki saniye kala söylemeye başlarız. Bu da kabalık olarak algılanmaz, hatta günlük konuşmanın son derece mükemmel bir öğesidir.

Nasıl Konuşuruz

Ancak bütün bunlar diyalog yazarken unutilan detaylardır. Hatta farkında olmadan bu doğallığı zihnimizde bir filtreden geçirerek düzenleyip yazarız. Çünkü yazma eylemini öğrendiğimiz günden itibaren sözlü bir dil olarak değil, derli toplu, kusursuz ve resmi bir üslupla yazmaya çalıştık.

Nasıl Konuşuruz

Telefon görüşmeleri senaryolarda sıklıkla zayıf bir biçimde temsil edilir, özellikle sadece taraflardan biri görünür diğeri görünmez bir biçimdeyse. Konuşan taraftaki kişi seyircinin anlayabilmesi için konuşmanın duyulmayan kısımlarını yapay bir biçimde tekrarlayıp durur. Bu yapılmamalı, konuşmanın tek tarafını duyuyor olmamıza rağmen, anlamı kolaylıkla çıkarabildiğimiz bir şekilde olmalıdır.

Nasıl Konuşuruz

Sözlü iletişimin genel dağınıklığını telefon görüşmelerinde de uygulamamız gerekir. Tekrarlar, yarım kalmış cümleler hatta yarım kalmış kelimeler, yanlış anlaşılmalara, cümleleri yeniden kurmalar, yanlış başlangıçlar, tereddütler ve hepsinden de önemlisi üst üste binen cümleler ve müdahaleler olmalıdır.

Nasıl Konuşuruz

Sözlü iletişimin genel dağınıklığını telefon görüşmelerinde de uygulamamız gerekir. Tekrarlar, yarım kalmış cümleler hatta yarım kalmış kelimeler, yanlış anlaşılmalara, cümleleri yeniden kurmalar, yanlış başlangıçlar, tereddütler ve hepsinden de önemlisi üst üste binen cümleler ve müdahaleler olmalıdır.

Nasıl Konuşuruz

Yardımcı olmak için yapılan Müdehaleler;

Bazen müdehalelerimiz katılmak ya da karşı çıkmak için yapılmaz, konuyu da değıştirmez, Bazı bireyler karşıdaki kişinin cümlesinin bitişini tahmin etmeye eğilimlidir. Daimi bir şekilde karşıdaki kişinin sözüne devam etmeden hemen önce söze girmeye uğraşırlar. Bu aşırı derecede rahatsız edici bir karakter özelliğı olabilir. Ancak zannettiğimizden daha yaygındır.

Nasıl Konuşuruz

SAM. Bay Parks, kapatmamız gereken yer –

PARKS. Direnler.

SAM. Hava kanalı. Şu an için, duvarın o kısmını inşa ediyoruz. Tabii, bu şu anlama gelmemeli: Kullanamayacağınız yer –

PARKS. Tuvalet olacak.

SAM. Tuvalet olacak. Hayır, tuvaleti kullanabilirsiniz. Aynısının geçerli olduğu diğer yer fanlar –

PARKS. Fanlar, evet.

SAM. Fanlar, ki çalışması için –

PARKS. Zincirin çekilmesi lazım.

SAM. Ki gayet verimli çalışıyor. Zinciri çektiğinizde, tabii ki.

PARKS. Evet.

Nasıl Konuşuruz

En son kelimeyle cümleye girerek bir konuşmayı anladığını göstermeye çalışan bir karakter aslında hiçbir şey anlamıyor da olabilir. Benzer mizah yüklü kalıplar huyu gereği söylenen son kelime ya da cümleyi tekrar edip duran bir birey tarafından uyduruluyor olabilir.

Nasıl Konuşuruz

Ancak bazen de konuşan kişinin bazı kelimeleri unutmaması ve diğerinin yardımcı olmak veya konuşmayı hızlandırmak için cümleyi tamamladığı da olur, bu da zannettiğimizden çok daha sık yaşanan bir durumdur.

Kişiselleştirme

Hepimiz açık bir şekilde aynı dili konuşuyor olsak bile her birimiz aslında bu dili farklı şekilde kullanırız. Konuşmanın bazı karakteristik özellikleri bireylere özeldir, ama diğeri köken, sınıf, eğitim ve meslek gibi faktörlerin sonucudur. Bireylerin konuşma kalıpları mutlaka kişisel nitelik taşımaktadır.

KARAKTERLERİN GÜNDEMLERİ

Birisi ile konuşmaya her başladığımızda, kişisel bir gündemimiz olur. Bu konuşmadan ne istediğimize dair bir tür fikirdir. Belirli bir şeyle iletişim kurmak isteyebilir ya da bir şeyi bulmaya çalışabiliriz. Günden de sadece bir öge de bulunabilir ve bu da göreceli olarak abes bile olabilir.

KARAKTERLERİN GÜNDEMLERİ

Örneğin;

Uzun bir ayrılıktan sonra sevgilisiyle buluşan bir adam şunları içeren bir gündeme sahip olabilir.

1. Onu ne kadar özlediğinin anlaşılmasını sağlamak
2. Ondan ayrı kaldığı zamanda vaktini ne kadar verimli biçimde kullandığını anlatmak
3. Bazı büyük ekonomik sorunları çözmek zorunda olduğunu belirtmek

KARAKTERLERİN GÜNDEMLERİ

Bu gündemler diyaloga nasıl yansıyabilir ?

Örneğin evini dekore ettiğini anlatırken sürekli onu düşündüğünü ve kendisini yeniden görmek için ne kadar sabırsızlandığını belirtmek için bir fırsat olarak kullanabilecek cümleler kurabilir. Dekorasyon için seçtiği tasarımların bazılarının sevgilisinin de hoşlandığı detaylara sahip olduğunu ve vurgulayabilir.

Aynı zamanda ev dekorasyonunun ne kadar maliyeti olduğundan bahsederken yaşadığı mali sıkıntıya sözü getirebilir.

○ Replikten Ne istiyoruz ?

İnsanlar bir şeyleri söylerken gündemleri oldukça karışıktır. Söylenen her sözden başka bir mana çıkarmak istediğimize dair bir zorlama da tam olarak doğru değildir. Karakterlerin sahip olduğu gündemler kümesi her zaman senaryoya hizmet etmek için kurulmalıdır.